

KAZATEL

Slova Kazatele, syna Davidova,
krále v Jeruzalémě.

1

Všechno je marnost

Marnost nad marnost! řekl Kazatel. Marnost nad marnost, všechno
je marnost! K čemu je člověku všechno to pachtění, kterým se pachtí
pod sluncem?

2

3

Jedno pokolení odchází a jiné přichází,
země však nehnutě trvá navěky.

4

Slunce vychází a znovu zapadá,
aby chvávalo tam, odkud vyjít má.

5

Severní vítr se mění v jižní,
sem a tam točí se, tam a sem,
kolem dokola stále vrací se.

6

Veškeré řeky do moře míří,
moře se ale nepřeplní.

7

Tam, odkud pramení, se řeky vrací,
aby pak odtamtud znovu plynuly.

Jak jen jsou úmorné všechny ty věci,
člověk to ani nemůže vyslovit!

8

Oko se pohledem nikdy nenasytí,
ucho se nenaplní slyšením!

Co bylo dříve, to zase bude,
to, co se dělo, se bude dít.

9

Není nic nového pod sluncem.

Copak je něco, o čem se dá říci:
Pojď se podívat na něco nového?

10

Vždyť to tu bylo už celé věky,
bylo to na světě dávno před námi!

Není památky po našich předcích,
tak jako nebude po našich potomcích:

11

Ani památky nezbude po nich
mezi těmi, kdo je nahradí.

Bídny úkol

12,13 Já Kazatel jsem byl izraelským králem v Jeruzalémě. Rozhodl jsem se vynaložit svou moudrost, abych vyzkoumal a vyzkoušel vše, co se děje pod nebem – takový bídný úkol totiž dal Bůh lidem, aby se jím 14 zabývali. Viděl jsem vše, co se děje pod sluncem, a hle, všechno je marnost a honba za větrem.

15 Co je křivé, se narovnat nedá,
co chybí, se nedá nahradit.

16 Pomyslel jsem si: Hle, nabyl jsem moudrosti a převýšil všechny, kdo vládli Jeruzalému přede mnou. Protože jsem pojal tolik moudrosti 17 a vědění, rozhodl jsem se okusit moudrost, okusit také hloupost a ztřeštnost. Poznal jsem ale, že je to honba za větrem.

18 Čím více moudrosti, tím více mrzutostí;
kdo množí vědění, množí žal.

Nic jsem si neodepřel

1 **2** Pomyslel jsem si: Vzhůru, měl bych vyzkoušet radovánky! Užij si 2 přece blahobyť! A hle – i to je marnost. O smíchu jsem řekl: 3 Pomatenost! O radovánkách: K čemu to? Rozhodl jsem se holdovat vínu a osvojit si ztřeštnost, nadále se však v srdci řídit moudrostí, abych zjistil, v čem spočívá lidské štěstí v těch pár dnech života pod nebem.

4 Proto jsem podnikal nemálo věcí:

Vystavěl jsem si paláce,
vysázal jsem si vinice.

5 Zakládal jsem parky a zahrady,
plnil je stromy s rozličným ovocem.

6 Zbudoval jsem si vodní nádrže,
zavlažoval z nich háje se stromky.

7 Pořídil jsem si otrokyně a otroky,
měl jsem dostatek domácí čeledi.

Vlastnil jsem stáda dobytka i ovcí,
měl jsem jich víc než v Jeruzalémě kdo dřív.

Shromáždil jsem stříbra i zlata hromady, 8
 poklady králů, poklady mnoha krajin.
 Opatřil jsem si zpěváky a také zpěvačky,
 lidských rozkoší jsem užil s množstvím konkubín.

Stal jsem se slovuťným a předčil jsem všechny, kdo byli v Jeruzalémě přede mnou; má moudrost mi stále byla po boku. Nač padlo mé oko, nic jsem si neodepřel, žádné radosti jsem se nevyhnul. Všechno to pachtění mi přinášelo radost – jedinou odměnu za všechno pachtění. 9 10

Omrzel mě život

Pak jsem se ohlédl na všechno své počínání, na všechno pachtění, jímž jsem se zabýval: Hle, vše je marnost a honba za větrem! Není nic smysluplného pod sluncem! 11

Zaměřil jsem se na to, abych posoudil moudrost a také hloupost a třeštění. (Co asi zmůže králův následník? Ne více než jeho předchůdci!) Viděl jsem, že moudrost je lepší než hloupost, tak jako je světlo lepší než temnota. 12 13

„Moudrý má oči otevřené,
 hlupák však bloudí v tmách.“ 14

Nyní ale sám poznávám, že stejný osud čeká oba dva! Čeká-li mě i hlupáka týž osud, říkám si, nač je mi vůbec tolik moudrosti? A tak jsem usoudil, že i to je marnost. 15

Po moudrém ani hloupém památka nepotrvá věčně. Vše minulé se v budoucnu zapomene – jak moudrého tak hlupáka čeká smrt. Proto mě omrzelo tento život; nelíbí se mi vůbec nic pod sluncem. Všechno je marnost a honba za větrem! 16 17

Omrzelo mě všechno to pachtění, kterým se pachtím pod sluncem a které po mně zdědí můj následník. Kdo ví, zda bude moudrý anebo bláhový? Tak či tak získá vše, pro co jsem se lopotně pachtil a nač jsem vynaložil svou moudrost pod sluncem. I to je marnost. 18 19

Došel jsem k zoufalství nad vším tím pachtěním, jímž jsem se pachtil pod sluncem! Někdo se pachtí moudře a zručně, svůj úspěch však odkáže tomu, kdo se s tím nepachtil. I to je marnost a hrozná věc. 20 21

22 K čemu je člověku všechno to pachtění, všechno to usilování, kterým
23 se pachtí pod sluncem? Po všechny dny zakouší muka, trápí se při všem,
čím se zabývá, takže ani v noci nemá klid. I to je marnost.

24 Je snad pro člověka něco lepšího než jíst a pít a při svém pachtění se
25 potěšit? Vidím však, že i to pochází z ruky Boží. Vždyť kdo by bez^a něj
26 mohl jíst a všeho užívat? Svého oblíbence Bůh obdaří moudrostí, umem
a radostí; hříšníku ale svěří úkol hromadit a kupit, co pak zanechá tomu,
kterého má Bůh rád. I to je marnost a honba za větrem.

Vše má svůj čas

1 **3** Vše má svou chvíli, každá věc pod nebem má svůj čas:

2 Je čas rodit se a čas umírat,
čas sázet a čas sadbu vytrhat,
3 čas zabíjet a čas uzdravovat,
čas bořit a čas budovat,
4 čas plakat a čas se smát,
čas rmoutit se a čas tancovat,
5 čas házet kamení a čas kamení sbírat,
čas objímat a čas objímání zanechat,
6 čas hledat a čas pozbývat,
čas chovat a čas odmítat,
7 čas trhat a čas sešívat,
čas mlčet a čas povídat,
8 čas milovat a čas nenávidět,
čas boje a čas pokoje.

9,10 Co tedy má ten, kdo se snaží, ze všeho svého pachtění? Vypozoro-
11 val jsem úkol, který dal Bůh lidem, aby se jím zabývali. On sám vše dělá
včas a krásně a lidem vložil věčnost do srdce, člověk však nevystihne
Boží dílo od počátku až do konce.

12 Usoudil jsem, že člověk nemá jiné štěstí než radovat se a užívat
13 života. Může-li kdokoli jíst a pít a uprostřed svého pachtění se potěšit,
je to Boží dar!

14 Víím, že vše, co Bůh dělá, trvá navěky; nic k tomu nelze přidat ani
z toho nic odejmout. A proč to Bůh dělá? Aby před ním měli bázeň.

Co je, už bylo. 15
 Co bude, už je.
 Co minulo, Bůh vyhledá.

Z prachu do prachu

A ještě něco jsem viděl pod sluncem: Namísto práva zlo, namísto 16
 spravedlnosti zlo. Pomyslel jsem si: Spravedlivého i zlého Bůh přivede 17
 na soud; tam přijde čas na každý skutek i úmysl.

Pomyslel jsem si: Tímto způsobem Bůh lidi zkouší, aby se ukázalo, 18
 že jsou zvěř. Lidi i zvířata čeká stejný osud – jeden umírá tak jako dru- 19
 hý, všichni dýchají stejný vzduch.“ Člověk zvířata ničím nepřevyšuje, 20
 všechno je marnost! Všichni směřují k témuž místu – všichni jsou 21
 z prachu, všichni se do prachu zase vrací. Kdo ví, že lidský duch míří 21
 vzhůru, zatímco duch zvířat mizí pod zemí?

Vidím tedy, že člověk nemá jiné štěstí než radovat se z díla, které je 22
 jeho údělem. Vždyť kdo mu dá nahlédnout, co chystá budoucnost?

Závidím mrtvým

4 Když jsem se rozhlédl, znovu jsem viděl jen samé bezpráví pod 1
 sluncem: Slzy utiskovaných – nikde útěcha. Moc v rukou utisko- 2
 vatelů – nikde útěcha! Proto závidím dávno mrtvým spíše než těm, 3
 kdo jsou dosud naživu. Nejšťastnější je ale ten, kdo ještě nebyl a neviděl 3
 zlo, které se děje pod sluncem!

Shledal jsem také, že všechno pachtění a snaha o úspěch pramení 4
 z lidské závisti vůči bližnímu. I to je marnost a honba za větrem!

Hlupák do klína složí ruce 5
 a potom sžírá se.

Lepší špetka klidu 6
 než náruč námahy“
 a honba za větrem!

Dvěma je lépe

Když jsem se rozhlédl, viděl jsem další marnost pod sluncem: Někdo 7,8
 je sám a nikoho nemá, je bez dětí a bez bratrů. Jeho pachtění ale
 nebere konce, očima lační po větším bohatství. Pro koho se to vlastně

pachtím, proč si odpírám všechno pohodlí? I to je marnost a bídné úsilí.

9 Lépe je dvěma nežli samotnému;
jejich námaha má štědrú odměnu:
10 Padne-li jeden z nich, druhý ho zvedne,
padne-li osamělý, běda, kdo zvedne jej?!

11 Dva lidé spolu spící lépe zahřejí se,
jak ale zahřeje se ten, kdo spí sám?
12 Je-li napaden jeden, dva spolu odolají;
trojitý provázek se těžko přetrhne!

13 Lepší je chudý a moudrý mladík než starý a pošetilý král, který si ani
14 nenechá poradit. Bývalý vězeň se může stát králem, rozený král zase
15 chudákem. Viděl jsem, že všichni, kdo žili pod sluncem, drželi s oním
16 mladíkem, který nastoupil po králi. Stanul v čele nespočetných zástupů,
těm, kdo přišli potom, se ale nelíbil. Ano, i to je marnost a honba
za větrem.

Nespěchej mluvit

1 **5** Dej pozor na své kroky, když jdeš do Božího domu. Přicházej
raději naslouchat než přinášet obět hlupáků – ti ani nevědí, jak
2 špatně jednají! Nespěchej mluvit, neukvapuj se, než něco řekneš před
Bohem. Bůh je v nebi a ty na zemi, proto si ušetři spoustu slov.^a

3 Množství práce – těžké sny.
Množstvím slov mluví hlupáci.

4 Když Bohu něco slíbíš, neotálej to splnit;^b hlupáky totiž nemá
5 v oblibě. Cokoli slíbíš, splň! Bylo by lepší nic neslibovat, než když jsi
6 slíbil a nesplnil. Nedovol svým ústům, aby tě přivedla k hříchu, neříkej
Božímu poslu, žes to tak nemyslel. Proč máš svou řečí hněvat Boha,
takže by zničil vše, cos dokázal?

7 Množství snů je pouhá marnost,
stejně tak spousta slov –
proto se Boha boj!

Peněz se nenasytíš

Když někde uvidíš, jak je utiskován chudý a jak je lidem odpíráno právo a spravedlnost, nebuď tou věcí nijak překvapen. Vysoce postaveného totiž chrání vyšší a ještě vyšší jsou nad nimi. Úrodu země si dělí všichni, na poli přece vydělá i král. 8 9

Kdo miluje peníze, peněz se nenasytíš; 10
 kdo miluje hojnost, nemá nikdy dost.
 I to je marnost.

Větší majetek živí víc lidí, 11
 co z něj tedy má jeho majitel?
 Je to jen pastva pro oči.

Dělníkův spánek bývá sladký, 12
 ať jedl málo nebo moc,
 boháč se ale pro sytost nevyspí.

Jak přišel, tak odchází

Je hrozná bolest, kterou jsem viděl pod sluncem: Bohatství, které 13
 majitel kupí ke svému vlastnímu neštěstí. Nešťastným obratem může 14
 to bohatství ztratit; když zplodí syna, nezanechá mu vůbec nic. Z lůna 15
 své matky vyšel nahý a stejně, jak přišel, zase odchází – vůbec nic si
 s sebou neodnese přes všechno svoje pachtění. To je právě ta hrozná 16
 bolest: Stejně, jak člověk přišel, tak zase musí odejít. Co z toho bude 17
 mít, že se pachtil za větrem? Všechny své dny strávil ve tmě – v tolika
 trápeních, v bolesti, ve zlobě!

A tak jsem viděl, v čem spočívá štěstí: Je správné jíst a pít a užít 18
 potěšení při všem tom lopotném pachtění v těch pár dnech života
 pod sluncem, které člověku Bůh dal – vždyť to je jeho údělem. Komu 19
 Bůh dopřál bohatství a jmění a dovolil mu jich užívat, ať přijme svůj
 úděl a raduje se uprostřed svého pachtění – vždyť je to Boží dar! 20
 Komu Bůh dává do srdce radost, ten sotva pomyslí na krátkost ži-
 vota.

Duše zůstává hladová

1 **6** Je hrozná věc, kterou jsem viděl pod sluncem a která těžce doléhá
2 na lidi: Bůh někomu dopřeje bohatství, jmění i slávu, takže mu
v životě nechybí nic, nač si vzpomene. Bůh mu však nedovolí těch věcí
užít – nechá je užívat někomu cizímu! Je to marnost a bolestná věc.

3 Kdyby měl člověk třeba sto dětí
a dožil se velké spousty let,
kdyby v tom životě neužil štěstí,
pak říkám, že i potracené dítě,
ač nemá pohřeb, je na tom líp!
4 Přišlo nazmar a ve tmě zmizí,
jeho jméno zůstane skryté v tmách,
nevidí slunce a o ničem neví,
narozdíl od něj má ale klid.
5 Kdyby ten člověk žil dvakrát tisíc let,
kdyby však štěstí nezažil –
6 což všichni tamtéž nemíří?

7 Veškeré pachtění má nasytit lidská ústa, duše však přesto zůstává
8 hladová. Jakou má výhodu moudrý před hlupákem? A co chudák, i když
9 ví, jak si počínat před lidmi? Lepší je kochat se pohledem než prah-
nout žádostí. I to je však marnost a honba za větrem.

10 Vše, co se děje, už bylo pojmenováno, dávno je známo, jak na tom
11 člověk je – s tím, kdo je silnější nemůže soupeřit. Čím více slov, tím
12 větší marnost! Co z toho všeho člověk má? Kdo ví, v čem spočívá lid-
13 ské štěstí v těch pár dnech marného života, který pomine jako stín?
Kdo člověku poví, co se bude dít pod sluncem, až on tu nebude?

Ve stínu moudrosti

1 **7** Lepší je dobré jméno než nejlepší olej,⁴
den smrti je lepší než den zrození.
2 Lepší je vejít do domu smutku
nežli do domu veselí.
Každého člověka čeká konec –
kdo je naživu, ať na to pomyslí!

- Lepší je zármutek nežli smích,
smutná tvář srdce zvelebí. 3
- Srdce moudrých je v domě truchlení,
srdce hlupáků v domě zábavy. 4
- Lepší je vyslechnout výtky mudrců,
nežli poslouchat písničky hlupáků. 5
- Jako když pod hrcem zapraští roští,
tak rychle vyhoří hlupákův smích.
I to je marnost! 6
- Nátlak i z moudrého udělá blázna,
úplatek kazí srdce člověka. 7
- Lepší je, když něco končí, než když to začíná;
lepší je trpělivý než ten, kdo se nadýmá. 8
- Nebud' snadno popudlivý k hněvu,
mrzutost odpočívá v klíně hlupáků. 9
- Neříkej: Kde jsou ty staré dobré časy?
Takové otázky není moudré klást. 10
- Moudrost je dobrá jako zděděné jmění,
prospěšná je těm, kdo vidí světlo dne. 11
- Být zaštitěn moudrostí
je jako být zaštitěn penězi,
poznání moudrosti však má výhodu:
ty, kdo ji mají, drží naživu. 12

Pohled' na Boží dílo – kdo může narovnat, co on pokřivil? V dobrý den užívě štěstí a ve zlý den si uvědom, že Bůh jej učinil tak jako ten druhý, aby si člověk nikdy nebyl jist, co skrývá budoucnost. 13,14

Viděl jsem všechno

Za dnů své marnosti jsem viděl všechno: Spravedlivý umírá i se svou spravedlností, zlý žije dlouho i se svou špatností. Nebývej příliš spravedlivý ani přehnaně moudrý. Proč se máš trápit? Nebud' však ani 15
16
17

18 příliš zlý a také nebud' bláhový. Proč máš předčasně umírat? Tohoto je
dobré se držet a tamtoho se nepouštět; kdo má bázeň před Bohem,
dodrží obojí.

19 Moudrost je moudrému větší silou
než deset vládců ve městě.

20 Na zemi není jediný spravedlivý,
který by konal dobro a nehřešil.^b

21 Nestarej se o všechno, co se kde říká,
abys neslyšel kletby svého otroka.

22 Sám přece dobře víš ve vlastním srdci,
že i tys druhé často proklínal.

23 V tom všem jsem se snažil najít moudrost. Říkal jsem si, že zmoudřím,
24 moudrost mi ale zůstala vzdálená. Vzdálená je, ať už je jakákoli! Kdo
jen ji nalezne hluboko v hlubinách?

25 Všechno jsem v mysli probral, abych poznal a prozkoumal moud-
rost a dopátral se smyslu, abych pochopil i zlou tupost a hloupou
26 bezhlavost. Tehdy jsem našel něco trpčícího než smrt – svůdnou ženu,
jejíž srdce je past a jejíž paže jsou pouta. Boží oblíbenec unikne před
27 ní, hříšníka ale polapí. Pohleď, k čemu jsem došel, praví Kazatel: Jedno
28 jsem porovnával s druhým, abych našel smysl, po němž má duše tolik
toužila, ale nenašel jsem jej. Mezi tisícem jsem našel jediného muže,
29 ženu jsem ale mezi tolika nenašel. Pohleď, došel jsem pouze k jedinému:
Bůh stvořil člověka správně, oni však následovali spoustu výmyslů.

Nikdo neovládne vítr

1 **8** Kdo se může poměřovat s moudrým,
kdo umí vyložit každou věc?
Moudrost člověku rozjasňuje tvář,
i jeho tvrdé rysy obměkčí.

2 Já ale říkám: Královské rozkazy dodržuj s ohledem na Boží přísahu.
3 Neopouštěj ho ukvapeně, nepřipojuj se ke vzpouře – vždyť může uči-
4 nit, co si zamane! Za královským slovem je jeho moc. Kdo se ho zeptá:
Co to provádíš?

Kdo plní přikázání, neokusí nic zlého,
srdce moudrého ví, kdy co a jak. 5

Vše má svůj správný čas, jistě. Člověk má ale tu velikou potíž, že nikdy 6,7
neví, co se bude dít. Kdo jen mu prozradí, co chystá budoucnost?

Nikdo neovládne vítr, aby jej lapil,
dnem svojí smrti nikdo nevládne. 8
Nikdo nemá úniku z té bitvy,
zlosyn se nezachrání ani zločinem.

Nikdo nemůže pochopit

To všechno jsem viděl, když jsem uvažoval o všem, co se odehrává 9
pod sluncem v čase, kdy člověk panuje nad člověkem k jeho záhubě. Vi- 10
děl jsem, jak se strojí pohřby zlosynům, kteří opustili svatyni; na ty, kdo
konali dobro, si ale ve městě nikdo nevzpomněl. I to je marnost!

Zlé činy nejsou trestány rychle, proto má lidské srdce chuť páchat 11
zlo. Hříšník páchá zlo třeba nastokrát, žije však stále dál a dál. Ano, 12
vím:

Dobře se povede bohobojným,
neboť žijí v bázni před Bohem.
Zlosynu se však dobře nepovede, 13
nedlouhý život mu prchne jako stín,
neboť se Boha nebojí.

Na zemi se však děje ta marnost, že spravedlivým se vede, jako by 14
páchali zločiny, zatímco zlosynům se vede, jako by jednali spravedlivě.
Říkám: I to je marnost. Proto, ať žijí radovánky! Vždyť člověk nemá 15
pod sluncem jiné štěstí než jíst a pít a přitom se radovat. Jen to mu
totiž zbývá při jeho pachtění v těch pár dnech života, které mu pod
sluncem Bůh dal.

Rozhodl jsem se poznat moudrost a ve dne v noci nezamhouřit oka, 16
dokud neprohlédnu dění na zemi. Tehdy jsem viděl: Vše je Boží dílo! 17
Člověk nepochopí, co se děje pod sluncem. Jakkoli se za tím pochope-
ním pachtí, nikdy je ale nemůže postihnout. I kdyby mudrc tvrdil, že
to ví, ani on to nemůže nikdy pochopit.

Žij, dokud můžeš

1 **9** Když jsem o tom všem v srdci uvažoval, dospěl jsem k tomuto:
 2 Spravedlivé a moudré i s jejich skutky má ve svých rukou Bůh. Ať
 3 je to láska anebo zášť, lidé neví o ničem, co leží před nimi. Každý
 4 pokaždé dopadá stejně: Spravedlivé i zlosyny čeká týž osud – stejně
 5 tak dobré a čisté jako i nečisté; ty, kteří obětují, i ty, kdo nikoli. Dobrý
 6 je na tom tak jako hříšník; kdo skládá přísahu i kdo se jí obává.

7 To je to nejhorší na všem, co se děje pod sluncem – že všechny čeká
 8 týž osud. Lidské srdce je navíc plné zloby a hloupost je provází celým
 9 životem. Když potom musejí zemřít, bude snad někdo ušetřen? Všichni
 10 živí však mají naději, vždyť: „Živý pes je na tom lépe než mrtvý lev.“
 11 Živí totiž vědí, že musejí zemřít, mrtví však nevědí vůbec nic. Žádné
 12 odplaty se už nedočkají, i pouhá vzpomínka na ně zanikla. Jak jejich
 13 láska, tak jejich zášť, všechna jejich vášeň je dávno pryč. Nikdy už ne-
 14 budou mít podíl na ničem, co se odehrává pod sluncem.

7 Vzhůru! Jez radostně svůj chléb
 8 a zvesela pij své víno,
 9 vždyť Bůh si tvé skutky dávno oblíbil!
 10 Ať jsou tvé šaty vždycky bílé,
 11 olej na tvé hlavě ať nikdy nechybí.

9 Užívej život se svou milovanou ženou
 10 po všechny marné dny svého života,
 11 jenž ti byl darován pod sluncem.
 12 Všechny své marné dny si užij –
 13 vždyť to je tvou odměnou, dokud žiješ
 14 ve všem tom pachtění,
 15 kterým se pachtíš pod sluncem.

10 Čehokoli se chopí tvá ruka,
 11 tomu se věnuj ze všech sil –
 12 vždyť míříš do hrobu, kde není co dělat,
 13 kde chybí smysl, moudrost i vědění!

11 Když jsem se rozhlédl pod sluncem, viděl jsem, že běh nezáleží na
 12 rychlých a boj na statečných, ba ani živobyť na moudrých, bohatství

na šikovných a přízeň na zkušených – o všem rozhoduje chvíle a náhoda. Člověk nezná svůj čas, podoben rybám, které vyloví krutá síť, anebo ptákům, kteří se chytí do pasti. Právě tak bývají lapeni lidé, když na ně znenadání přichází chvíle neštěstí. 12

Moudrost je lepší než síla

Viděl jsem pod sluncem také tento příklad moudrosti a připadá mi významný: Bylo jedno malé město a v něm hrstka lidí. Přitáhl na ně mocný král, a když je oblehl, navršil kolem něj mohutný val. V tom městě byl jeden chudý mudrc a ten je svou moudrostí zachránil. Potom si ale na toho chudáka už nikdo nevzpomněl. Souhlasím, že „Moudrost je lepší než síla“. Moudrost chudáka však bývá v opovržení a jeho slova nikdo neslyší. 13 14 15 16

Lepší je slyšet klidná slova moudrých
než povyk vládce hlupáků. 17

Moudrost je lepší než válečné zbraně –
jediný hříšník však zničí mnoho dobrého. 18

10 Mrtvými mouchami zasmrádne vonný parfém,
spoustu moudrosti přebije špetka hlouposti. 1

Moudrý má srdce na pravém místě,
hlupák ale na nepravém. 2

Hlupáka na cestě poznáš po bezhlavosti;
všem dává najevo svoje hlupáctví. 3

Před hněvem nadřizeného neuhýbej,
vždyť krotkost napraví sebevětší hřích. 4

Hloupost na nejvyšších místech

Je hrozná věc, kterou jsem viděl pod sluncem, a sice omyl, který se stává vladařům: Hloupým se nabízejí nejvyšší místa, ušlechtilí však vězí kdesi hluboko. Viděl jsem otroky sedět na koních a velmože jít pěšky jako otroky. 5 6 7

- 8 Kdo jámu kopá, ten do ní padá,^a
kdo boří zeď, toho uštkne had.
- 9 Kdo láme kamení, ten se jím zraní,
kdo štípá dříví, ten si jím ublíží.
- 10 Když nikdo nenabrousí otupené ostří,
je třeba přidat více sil,
moudrost však zmůže mnohem víc.
- 11 Uštkne-li had, než ho kdo uřkne,
slova zaříkavače už nic nezmohou.
- 12 Moudrý svou řečí získá přízeň,
tupce však zahubí jeho vlastní rty.
- 13 Hloupost je úvodem k jeho řeči,
po ní následují hrozná nesmysly;
blázen povídá dál a dál.
- 14 Člověk netuší, co se bude dít –
kdo jen mu prozradí, co bude dál?
- 15 Pachtění hlupáků unavuje,
vždyť ani netrefí do města!

Nezlořeč králi

- 16 Běda ti, země, když je tvým králem dítě
a tvoji velmoži zrána hodují!
- 17 Blaze ti, země, když je tvým králem šlechtic
a tvoji velmoži v pravý čas hodují –
pro posilnění, ne pro opití!
- 18 Pro zahálku se bortí krovy,
pro líné ruce teče do domu.
- 19 Pro potěšení se pořádají hody,
radost ze života víno přináší –
vše ale záleží na penězích.
- 20 Nezlořeč králi, byť jenom v mysli,
boháči nezlořeč ani v ložnici;
nebeské ptactvo to všechno rozhlašuje,
každé tvé slovo roznese na křídlech.

Neskládej ruce

- 11** Posílej svůj chléb po vodě – 1
 po čase znovu najdeš jej.
 Rozděl vše na sedm nebo i osm dílů, 2
 vždyť nevíš, co zlého může potkat zem.
- Když se oblaka naplní vodou, 3
 průtrž se na zemi vylije.
 Když spadne strom, zůstane ležet,
 ať padl k jihu nebo na sever.
- Kdo čeká vítr, nikdy nezaseje, 4
 kdo hledí na mraky, nikdy nesklidí.
- Tak jako nerozumíš cestě větru 5
 anebo zárodku v lůnu těhotné,
 stejně tak nerozumíš dílu Boha,
 jenž působí to vše.
- Rozsívej zrána svoje zrno 6
 ani zvečera své ruce neskládej –
 vždyť nevíš, zda se zdaří to či ono,
 či zda je stejně dobré obojí.

Raduj se z mládí

- Jak sladké je světlo; vidět slunce je tak příjemné! Jakkoli dlouho 7,8
 člověk žije, ze všech těch let ať se raduje – ať ale přitom pamatuje,
 kolik jej čeká dnů v temnotě. Vše, co přijde, je zmar.
- Raduj se, mladíku, ze svého mládí; 9
 ze srdce vesel se, dokud jsi mlád.
 Jdi, kam tě vede tvé vlastní srdce,
 za tím, co vidíš svýma očima.
 Buď si však vědom, že s tímto vším
 před Božím soudem budeš stát.
- Zármutek si k srdci nepřipouštěj 10
 a všechny potíže drž si od těla –
 vždyť dětství a mládí je marnost prchavá!

Než slunce zhasne

- 1 **12** Pamatuj na svého Stvořitele,
 dokud jsi ještě mlád,
 dříve než přijdou zlé dny a roky,
 o kterých řekneš: Nemám je rád!
- 2 Dřív než ti slunce zhasne
 tak jako světlo měsíce a hvězd
 a než se obloha znovu
 temnými mraky zatáhne.
- 3 Strážcové domu se tehdy rozechvějí,
 udatní mužové se přikrčí,
 prořídnu řady těch, jež v mlýnku mlely,
 ty, jež vyhlížely z oken, se do tmy ponoří.
- 4 Tehdy se zavrou dveře do ulice
 a mlýnek zvolna umlkne,
 budeš se probouzet šveholením ptáků,
 všechny písně však budou zastřené.
- 5 Tehdy se člověk začne bát výšek
 a každá cesta hrozbu znamená,
 mandloň rozkveté bílým květem,
 příliš těžká je i kobylka,
 veškerá chuť je ta tam.
 Člověk se ubírá do věčného domu,
 ulicí obcházejí truchlící.
- 6 Dřív než se přetrhne stříbrný provaz
 a zlatá mísa než se rozbije,
 dřív než se roztříští džbán nad pramenem
 a kolo u studny než se rozláme,
 než se prach vrátí do země, kde býval,
 a duch se vrátí k Bohu, jenž ho daroval.^a
- 8 Marnost nad marnost, řekl Kazatel, všechno je marnost.

Epilog

Nejenže byl Kazatel moudrý – svému vědění také učil prostý lid. 9
 Vyslechl, zkoumal a také upravil mnohá přísloví. Kazatel hledal výstižná 10
 slova a sepsal poctivé a pravé výroky.

Slova mudrců jsou jako bodce, 11
 jak zatlučené hřeby jsou sbírky výroků –
 všechny pocházejí od téhož Pastýře.

Cokoli je navíc, toho se varuj, synu. Píše se tolik knih, že to nebere 12
 konce a přílišné bádání člověka unaví. Zde je souhrn všeho, co jsi slyšel: 13
 Měj bázeň před Bohem a plň jeho přikázání – vždyť to je pro člověka
 vším. Bůh bude soudit vše, co se děje, i to skryté, ať už to bylo dobré, 14
 anebo zlé.